

РЕШЕНИЕ

№ 10

гр. София, 14 януари 2025 година

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд на Република България, първо наказателно отделение, в открито съдебно заседание на петнадесети ноември две хиляди двадесет и четвърта година, в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ВАЛЯ РУШАНОВА

ЧЛЕНОВЕ: ХРИСТИНА МИХОВА

КРАСИМИР ШЕКЕРДЖИЕВ

при участието на секретаря ЕЛЕОНОРА МИХАЙЛОВА и прокурора от ВКП ДАНИЕЛА МАШЕВА изслуша докладваното от съдия ХРИСТИНА МИХОВА н. д. № 804/2024 година и за да се произнесе, взе предвид следното:

Производството е образувано по искане на и. ф. главен прокурор за възобновяване на наказателното производство по н.о.х.д. № 1387/2024 г. по описа на Софийски градски съд и в.ч.н.д. № 748/2024 г. по описа на Апелативен съд – София, отмяна на постановените по тях съответно определение № 2192/30.04.2024 г. и определение № 687/02.07.2024 г., и връщане на делото на първоинстанционния съд за ново разглеждане от друг състав по реда на глава XX от НПК.

В искането за възобновяване се твърди, че при постановяване на съдебните актове първоинстанционният и въззивният съд са допуснали нарушения на процесуалния и материалния закон по смисъла на чл. 348, ал. 1, т. 1 и т. 2 НПК. Незаконосъобразно първоинстанционният съд прекратил наказателното производство, водено срещу подсъдимия К. И. С. за престъпление по чл. 282, ал. 2, вр. с ал. 1, вр. с чл. 26, ал.1 НК, на основание чл. 248, ал. 5, т. 2, вр. с чл. 250, ал.1, т. 2 НПК, вместо да се произнесе с присъда по обвинението, внесено с обвинителния акт, като така нарушил правото на прокуратурата да защити обвинителната теза. Недопустимо в тази процедура се произнесъл по въпроси, свързани с качеството на субекта, като незаконосъобразно приел, че прокурорът е орган на власт, а не длъжностно лице, заемащо отговорно служебно положение и поради това не би могъл да осъществи деяние по чл. 282 НК. До това заключение първоинстанционният съд достигнал, преценявайки отделни факти от обвинението и доказателствената им обезпеченост, каквото право няма на този етап на наказателния процес. Незаконосъобразно преценил, в противоречие със закона и съдебната практика, че бланкетният състав на чл. 282 НК не може да бъде запълнен с правни принципи и норми от НПК. Въззивният съд неправилно потвърдил определението на първоинстанционния съд, изразявайки съгласие с изложените в него доводи, като на свой ред допуснал нарушение на процесуалния закон, произнасяйки се с определение вместо с решение, както изискват разпоредбите на чл. 334 НПК и чл. 32, ал.1, т. 2 НПК.

В съдебно заседание пред ВКС представителят на прокуратурата поддържа искането за възобновяване по изложените в него доводи и пледира за уважаването му.

Защитникът на лицето, срещу което е водено прекратеното наказателно производство, изразява становище за неоснователност на искането за възобновяване. Според него правилно съдилищата са преценили, че прокурорът като орган на власт не може да бъде субект на престъплението по чл. 282 НК, както и да наруши отделни разпоредби на НПК. Не били събрани доказателства, че е причинил с действията си някому вреда или че е набавил за себе си или за друго облага, което също било аргумент за това, че повдигнатото му обвинение е несъставомерно. Въззивният съд, като се произнесъл с определение, а не с решение, не е допуснал съществено нарушение, което да е основание за възобновяване на производството, тъй като от значение е същността на съдебния акт, а не как е озаглавен той. С оглед на така изложените съображения защитникът пледира да се остави без уважение искането за възобновяване.

Лицето, срещу което е водено прекратеното наказателно производство в качеството му на подсъдим – К.И. С., в предоставената му последна дума моли да не се уважава искането за възобновяване.

Върховният касационен съд, след като обсъди доводите на страните и съображенията, изложени в искането за възобновяване, и прецени всички материали, събрани по делото, в рамките на правомощията си по глава XXXIII от НПК, намери за установено следното:

Софийска градска прокуратура е внесла в Софийски градски съд обвинителен акт срещу К. И. С. за това, че е осъществил престъпление по чл. 282, ал. 2, вр. с ал.1, вр. с чл. 26, ал. 1 НК, като за времето от 30.05.2023 г. до 01.06.2023 г., в гр. София, при условията на продължавано престъпление, в качеството си на длъжностно лице, заемащо отговорно служебно положение - прокурор при Софийска районна прокуратура, като наблюдаващ прокурор по пр. пр. № 26636/2023 г. на СРП, ДП № 164/2023 г. на ГДБОП, нарушил и не изпълнил служебните си задължения по чл. 35, ал. 2 и ал. 4 НПК, чл. 14, ал.1 НПК, чл. 219, ал.1 НПК, чл. 56, ал.1 НПК, чл. 63, ал.1 НПК, чл. 64, ал. 2 НПК, чл. 17, ал.1 НПК, чл. 120, ал. 3 НПК, чл. 71, ал.1 НПК /подробно описани в обвинителния акт/, с цел да набави облага за главния прокурор И. Г., като не допусне да бъде изнесена информация срещу него в медийното пространство, както и с цел да причини другиму вреда, а именно на П.В. П. и К. Г. Х., като от деянието могат да настъпят немаловажни вредни последици - незаконно засягане правата на гражданите и уронване престижа на съдебната власт.

По обвинителния акт в Софийски градски съд е образувано н.о.х.д. № 1387/2024 г. В разпоредителното съдебно заседание, проведено по делото на 30.04.2024 г., с определение, постановено на основание чл. 248, ал. 5, т. 2, вр. с чл. 250, ал. 1, т. 2 НПК, съдът прекратил наказателното производство, водено срещу подсъдимия С. за престъпление по чл. 282, ал. 2, вр. с ал. 1, вр. с чл. 26, ал.1 НК, като приел, че същото е несъставомерно.

Определението на СГС е протестирано от прокурор от СГП пред Софийски апелативен съд, който с определение № 687/02.07.2024 г., постановено по в.ч.н.д. № 748/ 2024 г., го потвърдил изцяло.

Искането за възобновяване на прекратеното наказателно производство е допустимо, тъй като е подадено от процесуално легитимирана страна, в срока по чл. 421, ал.1 НПК и срещу съдебен акт от вида на визираните в чл. 419, ал. 1, вр. с чл. 341, ал.1 НПК.

Разгледано по същество, искането за възобновяване е основателно.

За първи път възможността съдът да прекрати наказателното производство, когато прецени, че деянието, описано в обвинителния акт, не съставлява престъпление, е предвидена в разпоредбата на чл. 250, ал.1, т. 2 още с приемането на НПК /обн. ДВ, бр. 86 от 28.10.2005 г., в сила от 29.04.2006 г./. Впоследствие тази възможност отпада (изм. и доп. на НПК, ДВ, бр. 63/2017 г.) и отново е въведена с изменение на чл. 250 НПК (изм. и доп. на НПК, ДВ, бр. 48/ 2023 г.). С посоченото правомощие на съда се цели оптимизиране на правораздавателната дейност - да не се развива и реализира ненужно цялата наказателна процедура, водеща до оправдаване на дееца, когато в обвинителния акт е описано едно очевидно несъставомерно деяние. Това законово разрешение кореспондира с принципа за разглеждане и решаване на делата в разумен срок (чл. 22 НПК), като чрез него се цели икономия не само на процесуално време, но и на материални средства (разходи за експертизи, призоваване и заплащане на разноски на свидетели, възнаграждения на съдебни заседатели и др.). С предоставянето на тази възможност (чл. 247б, ал. 2, т. 1, вр. с чл. 250, ал.1 НПК) още на съдията – докладчик - да прекрати на посоченото основание наказателното производство в закрито заседание, без призоваване и изслушване становището на страните, дори преди те да бъдат конституирани, а след това и от съда в стадия на разпоредителното заседание, се намалява броя на делата, разглеждани в открито съдебно заседание. Това осигурява по – голяма възможност на съда за своевременно и задълбочено решаване на последните.

Реализирането на правомощието по чл. 250, ал.1, т. 2 НПК е ограничено само до случаите, когато деянието, описано в обвинителния акт /тъжбата/, не съставлява престъпление. То е такова, когато не осъществява не само общите признаци на престъплението, очертани в нормата на чл. 9, ал. 1 НК, но и съвкупността от признаци, чрез които се очертават отделните видове престъпления в специалната част на Наказателния кодекс. Иначе казано, деянието не съставлява престъпление, т. е. то е „несъставомерно“, когато конкретната проява не осъществява всички обективни и субективни признаци на даден вид престъпление.

На следващо място при реализирането на правомощието по чл. 250, ал. 1, т. 2 НПК съдията – докладчик (чл. 247б, ал. 2, т.1 НПК), съответно съдът (чл. 248, ал. 1, т. 2 НПК), е ограничен в рамките на описаните в обвинителния акт фактически положения. Те не трябва да могат да бъдат субсумирани не само под престъпния състав с посочената в обвинителния документ правна квалификация, но и под друг такъв, предвиден в специалната част на Наказателния кодекс. С оглед на това съдът не може да прекрати наказателното производство, ако прецени, че изложените в обвинителния акт факти сочат на престъпление с друга правна квалификация, тъй като хипотетично е възможно в следващ етап на съдебното производство прокурорът да измени обвинението, съобразно разпоредбата на чл. 287 НПК, или самият съд да приложи закон за същото, еднакво или по - леко наказуемо престъпление, без съществено изменение на обстоятелствената част на обвинението.

Друго условие, за да се приложи процедурата по чл. 250, ал.1, т. 2 НПК е изводът за несъставомерност на деянието да бъде направен единствено на базата на описаните в обвинителния акт факти, без да се преценява дали те се подкрепят от доказателствата, събрани на досъдебното производство, т. е. дали обвинението е обосновано, тъй като това е въпрос, по който съдът може да се произнесе само с окончателния съдебен акт – присъдата (вж. реш. № 281/28.06.2011 г. по н.д. №1519/2011 г., II н. о. на ВКС; реш. № 396/ 2014 г. по н.д. № 1237/2014 г. на III н. о., ВКС).

Тези принципни положения не са били съобразени от първоинстанционния съд, определен да разгледа внесенния обвинителен акт, както и от въззивната инстанция, подложила на проверка постановеното определение, с което е прекратено наказателното производство, водено срещу подсъдимия К. С. за престъпление по чл. 282, ал. 2, вр. с ал. 1, вр. с чл. 26, ал. 1 НК. Съдилищата са се произнесели по въпроси, по които не са били оправомощени да се произнесат на този стадий на съдебното производство.

Първоинстанционният съд е приел на първо място, че подсъдимият в качеството си на прокурор, когато изпълнява задълженията си, произтичащи от функцията на обвинител по конкретно наказателно производство, не може да бъде субект на престъпление по чл. 282 НК. Преценил е, че в тези случаи прокурорът винаги действа като „орган на власт“, натоварен с властническа функция по смисъла на чл. 93, т. 2 НК, а не като длъжностно лице, в широкия смисъл на дефиницията по чл. 93, т.1 НК и поради това не би могъл да осъществи общия състав на длъжностното престъпление по чл. 282 НК. Изложил е и съображения, че подсъдимият С. като прокурор не заема „отговорно служебно положение“ и не може да бъде субект на престъпление по квалифицирания състав на чл. 282, ал. 2 НК. Счел е, че деянието е несъставомерно и поради това, че бланкетът на чл. 282 НК не може да бъде запълнен с общи правни принципи и норми на НПК. С оглед на посочените съображения е прекратил наказателното производство на основание чл. 250, ал.1, т. 2 НПК.

За да достигне до тези изводи първоинстанционният съд в постановеното от него определение е обсъдил обстоятелствата, свързани с: длъжностното качество на субекта на престъплението; заеманата от него позиция в структурата на учреждениято, в което работи; характера и особеностите на осъществяваната от дееца дейност в наказателното производство, в качеството му на прокурор; вида и същността на инкриминираните му като нарушени служебни задължения. Посочените обстоятелства са част от предмета на доказване / чл. 102, т.1 НПК/ или пряко са свързани с него, тъй като се отнасят до самото престъпление /неговата обективна страна/ и участието на обвиняемия в неговото осъществяване /субективна страна/. Поради това те подлежат на установяване и доказване в рамките на състезателен процес с участие на страните, след събиране и оценка на доказателствата по делото. Отговор на всички въпроси, свързани с посочените обстоятелства може да бъде даден единствено с крайния съдебен акт – присъдата. При констатация за отсъствие на един или друг от елементите на съответния престъпен състав, посочен в обвинителния акт, несъмнено деецът следва да бъде оправдан с присъдата. За да е налице основание за приложение на процедурата по чл. 250, ал. 1, т. 2 НПК обаче е необходимо описаното в обвинителния акт деяние поначало да не съставлява престъпление, т. е. неговата несъставомерност да е

очевидна и да не се извежда след доказателствен или правен анализ на описаните факти и чрез извеждане на аргументи от константната съдебна практика по подобни казуси, както е сторил първоинстанционният съд в настоящия случай.

В обвинителния акт са описани всички елементи на престъплението по чл. 282, ал. 2, вр. с ал.1, вр. с чл. 26, ал.1 НК, като са посочени неговите обективни и субективни признаци и конкретните действия на подсъдимия С., чрез които те са осъществени. Въпросите дали подсъдимият е осъществил деянието като прокурор, определен да наблюдава конкретно наказателно производство, има ли качеството на длъжностно лице, действа ли като орган на власт, заема ли отговорно служебно положение, какви са били служебните му задължения, инкриминираните му правни норми създават ли конкретни задължения за него, или са общи, съдържащи правни принципи и т. н., са все по съществуването на делото. Посочените обстоятелства подлежат на установяване и доказване, като съдът дължи отговор на въпросите, свързани с тях с присъдата. Приемайки, че деянието е несъставомерно, като е обсъдил факти, включени в предмета на доказване и е преценил тяхната обосновааност, без да са събрани и обсъдени доказателствата по делото и без да се е произнесъл по тях с присъда, първоинстанционният съд е допуснал нарушение на процесуалния закон от категорията на съществените по смисъла на чл. 348, ал. 3, т.1, вр. с ал.1, т. 2 НПК, тъй като е възпрепятствал възможността /правото/ на държавното обвинение да защити обвинителната си теза в рамките на съдебното следствие.

В тази връзка неправилно първоинстанционният съд е приел и че деянието е несъставомерно, тъй като бланкетната норма на чл. 282 НК не може да бъде запълнена с общи правни принципи, каквито били нормите на НПК, посочени в обвинението. Обстоятелствата, свързани с вида на сочените като нарушени законови норми /задължаващи, забраняващи, диспозитивни и др./, с тяхното съдържание и смисъл - съдържат ли общи принципни положения или конкретни правила за поведение, кой е техен адресат, както и дали са били нарушени, са част от предмета на доказване, въпросите свързани с тях са по съществуването на делото и също подлежат на решаване едва с крайния съдебен акт – присъдата. Единствено с нея може да се отговори на въпроса дали в конкретния случай всички посочени като нарушени правни норми от НПК съдържат само правни принципи, възможно ли е те да запълнят бланкета на чл. 282 НК / в тази връзка вж. реш. № 244/05.04.2020 г. по н. д. № 970/2019 г. на III н. о., НК на ВКС; реш. № 183/17.07.2017 г. по н. д. № 508/2017 г. на II н. о., НК на ВКС/ и следва ли деецът да отговаря за тяхното неизпълнение, за превишаване на правата, произтичащи от тях и т. н. Като се е произнесъл с определение по тези въпроси, постановено в рамките на разпоредителното заседание, а не с присъда, съдът съществено е нарушил процесуалния закон.

Първоинстанционният съд неправилно е приложил и материалния закон, като е приел, че прокурорът в наказателното производство винаги осъществява властнически правомощия като „орган на власт“ и поради това не може да осъществи общия състав на длъжностното престъпление по чл. 282 НК. Съгласно легалната дефиниция, посочена в разпоредбата на чл. 93, ал. 1, т. 2 НК, „орган на власт“ са органите на държавна власт, органите на държавно управление, органите на съдебната власт, както и служителите при тях, които са натоварени с упражняване на властнически функции. Всеки „орган на власт“, осъществявайки

функциите си реално изпълнява държавна служба в държавно учреждение и в този смисъл е длъжностно лице, съгласно чл. 93, ал.1, т. 1, б. „а“ НК. Следователно, прокурорът, както и всеки „орган на власт“, поначало може да бъде субект на общо длъжностно престъпление, стига да са налице и останалите елементи от съответния престъпен състав. С ППВС № 2 от 09.06.1980 г. по н. д. № 2/1980 г. е указано, че общото длъжностно престъпление по чл. 282 НК намира приложение, само ако не е осъществен друг специален престъпен състав. Такива специални състави са тези на чл. 288 НК и чл. 295 НК, субект на които може да бъде само „орган на власт“. С посочените престъпни състави законодателят е предвидил наказателна отговорност за „орган на власт“, който пропусне да изпълни своевременно длъжностите, които му налага службата относно наказателното преследване, или по друг начин осуети такова преследване или изпълнението на влязла в сила присъда, с цел да избави другото наказание, което му се следва по закон или да забави изпълнението му. В същото време в Наказателния кодекс не е предвиден специален престъпен състав за случаите, при които „орган на власт“ използва предоставените му от закона властнически правомощия /нарушава или не изпълнява служебните си задължения, превишава властта или правата си/ с друга цел - не за да осуети наказателното преследване спрямо едно лице, а точно обратното – да му причини вреда, привличайки го към наказателна отговорност и използвайки спрямо него на мерки за процесуална принуда /по раздел II на глава VII НПК/, без да има основание за това. В този случай, след като липсва специален състав, няма законова пречка длъжностното лице, което изпълнява властнически правомощия като „орган на власт“ /в случая прокурор/, да носи наказателна отговорност за това свое поведение по общия състав за длъжностно престъпление – чл. 282 НК, стига разбира се да се докаже наличието и на всички останали съставомерни елементи /специална цел, вреда/, включително и че е действал умишлено /вж. реш. № 343/10.10.2023 г. на ВКС по н. д. № 441/2023 г., III н. о., НК/. В този случай, ако се установи, че при осъществяване на служебните си действия „органът на власт“ /прокурорът/ е извършил умишлено престъпление от общ характер /чл. 282 НК/, той не би могъл да се ползва и от функционалния имунитет, предоставен му от чл. 132 КРБ. Като е открил съществуването на такава възможност, приемайки, че от тази гледна точка деянието е несъставомерно, първостепенният съд, освен нарушение на процесуалния закон неправилно е приложил и материалния закон по смисъла на чл. 348, ал.1, т.1 НПК. Отделен е въпросът за обосноваването на едно такова обвинение по чл. 282 НК, като той следва също да бъде обсъден и решен при постановяване на присъдата, а не в хода на разпоредителното заседание.

При извършване на проверката на постановеното от първоинстанционния съд определение, въззивният съд не е констатирал наличието на посочените нарушения на процесуалния и материалния закон, като изцяло е възприел доводите, изложени в него, за прекратяване на наказателното производство. При това се е произнесъл по протеста на СГП с определение, вместо с решение, в разрез с разпоредбите на НПК. Съгласно чл. 250, ал. 4 НПК, определението, с което се прекратява наказателното производство подлежи на обжалване и протестиране по реда на глава XXI от НПК, с оглед на което и в съответствие с нормата на чл. 32, ал.1, т. 2 НПК съдът следва да постанови решение, когато се произнася по основателността на жалба и протест. Настоящият съдебен състав намира, че в конкретния случай допуснатото нарушение на процесуалните правила не е

самостоятелно основание за възобновяване на наказателното производство, доколкото от значение са съдържанието и смисълът на съдебния акт, а не как е озаглавен той (вж. реш. № 170/15.01.2020 г. по н.д. № 899/2019 г. на Ш н. о., ВКС; реш. № 38//22.02.2012 г. по н. д. № 2910/2011 г. на Ш н. о., ВКС). Поради това констатираният процесуален пропуск се сочи единствено с оглед изчерпателност на проверката.

Наличието на посочените по - горе нарушения на процесуалния и материалния закон обуславят необходимостта от възобновяване на наказателното производство, отмяна на постановените по делото определения на СГС и САС и връщане на делото на първоинстанционния съд за ново разглеждане от стадия на разпоредителното заседание.

С оглед на изложеното и на основание чл. 425, ал.1, т. 1, вр. с чл. 422, ал.1, т. 5, вр. с чл. 348, ал. 1, т. 1 и т. 2 НПК, Върховният касационен съд, I – во наказателно отделение

РЕШИ:

ВЪЗОБНОВЯВА наказателното производство по н.о.х.д. № 1387/2024 г. по описа на Софийски градски съд и по в.ч.н.д. № 748/2024 г. по описа на Апелативен съд – София.

ОТМЕНЯ определение № 2192/30.04.2024 г., постановено по н.о.х.д. № 1387/2024 г. по описа на Софийски градски съд и определение № 687/02.07.2024 г., постановено по в.ч.н.д. № 748/2024 г. по описа на Апелативен съд – София.

ВРЪЩА делото на първоинстанционния съд за ново разглеждане от друг състав от стадия на разпоредителното заседание.

РЕШЕНИЕТО е окончателно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

2.